

PATVIRTINTA
KOMISIJOS POSĖDYJE
2025 m. sausio 31 d.

Žmonių su negalia teisių stebėsenos
komisijos
prie Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos
veiklos ataskaita
2024 metai

Žmonių su negalia
teisių stebėsenos
komisija

Turinys

Informacija apie Komisiją	3
Komisijos sudėtis	3
Teisinis pagrindas	3
Pagrindiniai Komisijos veiklos rezultatai už 2024 metus.....	3
Komisijos posėdžiai	4
Komisijos susitikimai	4
Kiti susitikimai, pasitarimai, konferencijos ir posėdžiai	5
Komisijos rekomendacijos, pastabos, pozicijos ir kiti raštai	6
Komisijos kompetencijų stiprinimas.....	7
Komisija ir žiniasklaida, viešinimas.....	7

Informacija apie Komisiją

Komisijos sudėtis

Naujos kadencijos Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisija prie Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (toliau – Komisija) veikia nuo 2023 m. liepos.

2024 m. liepos 8 d. dėl asmeninių priežasčių iš Komisijos atsistatydino Vytautas Pivoras.

2024 m. liepos 9 d. išrinkta nauja Komisijos pirmininkė, ja tapo Klementina Gruzdienė.

2024 m. liepos 31 d. prie Komisijos kaip savanoris ekspertas prisijungė žmonių su negalia teisių žinovas profesorius Jonas Ruškus (pasirašė su Komisija sutartį dėl savanoriavimo ir ekspertinio konsultavimo).

Nuo 2024 m. lapkričio prie Komisijos prisijungė nauja narė – Vaida Lukošiuūtė.

Komisiją sudaro 5 narės: 4 delegavo asmenų su negalia asociacijos, viena yra Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (toliau – Tarnyba) atstovė.

Komisijos sudėtis: pirmininkė Klementina Gruzdienė, pirmininko (-ės) pavaduotoja Indrė Širvinskaitė, komisijos narės: Lina Cicėnaitė, Vaida Lukošiuūtė, Ana Staševičienė.

Teisinis pagrindas

Komisija yra nepriklausomas stebėsenos mechanizmas, įsteigtas vadovaujantis Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvencijos (toliau – Konvencija) 33 straipsniu.

Komisija veikia nuo 2019 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 1 ir 15 straipsnių pagrindu.

Komisijos sudėtį Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė patvirtino 2023 m. birželio 26 d., Komisija veiklą pradėjo nuo 2023 m. liepos 3 d.

Komisijos pagrindinis uždavinys – atlikti nepriklausomą Konvencijos nuostatų įgyvendinimo stebėseną Lietuvoje.

Šios kadencijos Komisijos nariai remiasi aptartomis bendromis vertybėmis (įvairovė, empatija, lygybė, konstruktyvumas, efektyvumas).

Pagrindiniai Komisijos veiklos rezultatai už 2024 metus

- 2024 m. vasario 7 d. Seime Komisija kartu su Seimo Žmogaus teisių komiteto, Seimo Neįgaliųjų teisių komisijos, Lietuvos negalios organizacijų forumo atstovais (-ėmis) ir

profesoriumi J. Ruškumi organizavo diskusiją dėl įtraukiojo ugdymo ir Švietimo įstatymo pakeitimo projekto.

- I. Širvinskaitė inicijavo ir adaptavo Negaliai jautrios kalbos gaires¹.
- A. Staševičienė atliko tyrimą „Universalus dizaino principų reglamentavimas ir praktika Lietuvoje“.
- 2024 m. gruodžio 12 d. bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija ir Lietuvos negalios organizacijų forumu Prezidentūroje Komisija organizavo viešąjį forumą dėl tinkamo sąlygų pritaikymo principo.

Komisijos posėdžiai

Nuo 2024 m. sausio 1 d. iki metų pabaigos Komisija surengė 11 posėdžių. Posėdžiuose nagrinėta per 40 klausimų.

Parengtos 3 išvados su rekomendacijomis:

- dėl taksi ir pavėžėjimo paslaugų prieinamumo;²
- dėl duomenų apie asmenis, turinčius psichikos ir elgesio sutrikimų, teikimo policijai;³
- dėl asmenų su negalia statistikos ir duomenų rinkimo bei stebėsenos.⁴

Komisijos susitikimai

- Vasario 8 d. I. Širvinskaitė susitiko su Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros atstovėmis dėl negaliai jautrios kalbos gairių adaptavimo organizavimo.
- Vasario 13 d. K. Gruzdienė ir L. Cicėnaitė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje susitiko su ministerijos atstovais diskusijai dėl įtraukaus ugdymo įgyvendinimo.
- Vasario 15 d. K. Gruzdienė, V. Pivoras, L. Cicėnaitė ir I. Širvinskaitė susitiko su Vaiko teisių apsaugos kontroliere Edita Žiobiene, laikinai pavadavusia lygų galimybių kontrolierę. Kalbėta apie Komisijos einamuosius darbus bei metinius planus. Diskutuota apie Švietimo įstatymo pataisas ir Konvencijos bei JT vaiko teisių konvencijų nuostatų sąsajas.

---

¹<https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2024/11/negaliai-jautrios-kalbos-gaires-adaptuotos-lietuvos-kontekstui-2024.pdf>

²<https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2024/05/komisijos-pozicija-del-pavezejimo-paslaugu.pdf>

³<https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2024/03/Pozicija-del-duomenu-apie-asmenis-turincius-psichikos-ir-elgesio-sutrikimu.pdf>

⁴https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2025/02/komisijos-ismada-ir-rekomendacijos-del-statistikos-ir-duomenu-rinkimo_.pdf

- Vasario 27 d. K. Gruzdienė, V. Pivoras, L. Cicėnaitė ir I. Širvinskaitė Seimo kontrolierių įstaigoje susitiko su Seimo kontrolierėmis Erika Leonaite ir Jolita Miliuviene bei Žmogaus teisių biuro darbuotojais. Susitikimo metu buvo aptartos Švietimo įstatymo pakeitimo dėl įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo iniciatyvos Seime bei iniciatyvos keisti Policijos įstatymą, kuriame praplečiamas rizikos asmenų grupės sąrašas. Sutarta tęsti ir stiprinti Komisijos ir Seimo kontrolierių įstaigos bendradarbiavimą kankinimų prevencijos ir nacionalinės žmogaus teisių institucijos veiklos srityse.
- Balandžio 4 d. A. Staševičienė, K. Gruzdienė ir L. Cicėnaitė susitiko su „(Ne)matomi“ iniciatyvos ambasadoriumi Luku Kamarausku, kalbėta apie galimą bendradarbiavimą.
- Balandžio 26 d. L. Cicėnaitė ir I. Širvinskaitė Policijos departamente susitiko su policijos ir asmenų su negalia organizacijų atstovais dėl policijos poreikio reaguojant į pranešimus apie įvykius žinoti tam tikrus duomenis apie asmenų diagnozes, susijusias su psichosocialiniais sutrikimais. Atstovauta Komisijos pozicijai, kad informacija apie psichikos sveikatos būklę yra itin jautrus asmens duomenys, kuriais dalintis asmenys turi teisę spręsti savanoriškai ir nepritarta policijos duomenų rinkimui iš Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos (ESPBI IS).
- Liepos 31 d. K. Gruzdienė ir L. Cicėnaitė susitiko su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei kitų ministerijų atstovais dėl pateiktos Komisijos išvados „Dėl asmenų su negalia statistikos ir duomenų rinkimo bei stebėsenos“. Susitikimo aptarta kas minėta tema jau padaryta, kas daroma ir kokie vis dar egzistuoja trūkumai.
- Rugsėjo 5 d. I. Širvinskaitė ir L. Cicėnaitė ir Tarnybos atstovai (-ės) susitiko su teisininku iš Čekijos ombudsmeno institucijos (Office of the Public Defender of Rights (Ombudsperson), kuris aktyviai dirba negalios srityje, diskutuota apie Konvencijos įgyvendinimo stebėseną ir su kylančius iššūkius, dalintasi gerąja patirtimi.

Kiti susitikimai, pasitarimai, konferencijos ir posėdžiai

- Vasario 14 d. K. Gruzdienė dalyvavo Seimo Švietimo ir mokslo komiteto posėdyje (klausymuose) dėl Švietimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3419.
- Kovo 1 d. I. Širvinskaitė ir K. Gruzdienė dalyvavo Seime vykusioje diskusijoje - pasitarime su institucijomis/organizacijomis, kurios teikė pasiūlymus/pastabas Švietimo įstatymo projektui Nr. XIVP-3419 (apie įtraukijį ugdymą).

- Birželio 14 d. Komisija dalyvavo neeiliniame Švietimo ir mokslo komiteto posėdyje dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 14, 28, 29 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto NR. XIVP-3419. K. Gruzdienė išsakė Komisijos poziciją dėl minėtų straipsnių pakeitimo įstatymo projekto atitikties Konvencijai.
- Birželio 18 d. Komisija dalyvavo Asmens su negalia teisių apsaugos agentūroje vykusiame renginyje, kuriame apžvelgtas dalyvumo nustatymo ir asmeninės pagalbos užtikrinimo įgyvendinimas Lietuvoje. Komisijos poziciją dėl asmeninės pagalbos užtikrinimo išsakė K. Gruzdienė.
- Birželio 21 d. Komisija dalyvavo Seime vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Asmeninė pagalba konvencijoje, svetur ir Lietuvoje“ I. Širvinskaitė skaitė pranešimą „Asmeninė pagalba Jungtinių Tautų Asmenų su negalia teisių konvencijoje“.
- Birželio 26 d. Indrė Širvinskaitė Seimo Žmogaus teisių komiteto posėdyje skaitė pranešimą „JT asmenų su negalia teisių konvencija: statistika ir duomenų rinkimas, stebėseną“ dėl Konvencijos įgyvendinimo stebėsenos.
- Rugsėjo 16 d. K. Gruzdienė dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos organizuotame darnaus judumo forumo diskusijoje. Renginio metu sveikinimo kalbą tarė I. Širvinskaitė, o A. Staševičienė skaitė pranešimą.
- Gruodžio 12 d. I. Širvinskaitė viešajame forume „Tinkamas sąlygų pritaikymas: teisių užtikrinimas prasideda nuo dialogo“ skaitė pranešimą „Tinkamas sąlygų pritaikymas: spragos taikyme praktikoje Lietuvoje“, K. Gruzdienė tarė forumo sveikinimo kalbą.

Komisijos rekomendacijos, pastabos, pozicijos ir kiti raštai

- Vasario 27 d. „Pozicija dėl taksi ir pavėžėjimo paslaugų prieinamumo“ Nr. (1.23) S-1.
- Kovo 7 d. „Dėl duomenų apie asmenį teikimo policijai“ Nr. (1.23) S-2.
- Balandžio 30 d. „Žmonių su negalia teisių stebėsenos pozicija dėl nutarimo „Dėl švietimo įstatymo 14, 28, 29 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3419““ Nr. (1.23) S-3.
- Birželio 10 d. „Dėl papildomo finansavimo tyrimams“ Nr. (1.23) S-4.
- Liepos 3 d. „Dėl asmeninės pagalbos“ Nr. (1.23) S-5.
- Liepos 3 d. „Išvada dėl asmenų su negalia statistikos ir duomenų rinkimo ir stebėsenos“ Nr. (1.23) S-6.
- Liepos 29 d. „Dėl universalios dizaino principų reglamentavimo ir praktikos“ Nr. (1.23) S-7.

- Rugpjūčio 8 d. „Dėl mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo, ugdymo pritaikymo ir (ar) reikalingos švietimo pagalbos skyrimo tvarkos aprašo projekto derinimo“.
- Rugpjūčio 26 d. „Dėl asmeninio asistento“ Nr. (1.23) S-8.
- Rugsėjo 30 d. „Dėl termino „invalidas“ vartojimo“ Nr. (1.23) S-9.
- Spalio 1 d. „Regarding the new monitoring commission for the monitoring of the rights of persons with disabilities in Lithuania“ Nr. (1.23) S-10.
- Lapkričio 18 d. „Dėl tinkamų sąlygų pritaikymo“ Nr. (1.23) S-11.
- Lapkričio 18 d. „Kvietimas į forumą dėl tinkamų sąlygų pritaikymo“ Nr. (1.23) S-12.
- Lapkričio 22 d. „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2021 m. liepos 1 d. įsakymo Nr. A1-478 „Dėl Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo 27 straipsnio įgyvendinimo“ pakeitimo projekto derinimo“ Nr. (1.23) S-13.
- Lapkričio 28 d. „Dėl dalyvavimo viešajame forume“ Nr. (1.23) S-14.
- Gruodžio 30 d. „Dėl įsakymo projekto derinimo „Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projekto“ Nr. (1.23) S-15.

Komisijos kompetencijų stiprinimas

- Birželio 27 d. profesorius J. Ruškus Komisijos narėms (-iams) vedė mokymus.
- Parengtas 2025 m. Komisijos veiklos strateginis planas.

Paminėjimai žiniasklaidoje ir viešiniame

Komisija komentuoja savo darbus *Facebook* socialinėje paskyroje – rūpinasi informacijos apie juos sklaidą. Iš viso per 2024 Komisijos *Facebook* socialinėje paskyroje paskelbti 34 įrašai.

Lapkričio 14 d. Delfi konferencijoje „Įtraukties diena (ne)matomiems“ I. Širvinskaitė ir L.

Cicėnaitė skaitė pranešimus šiomis temomis: „Kas iš tikrųjų yra negalia?“ ir „Stereotipai, galintys lemti žmonių su (ne)galia diskriminaciją“.

Organizuodama viešąjį forumą dėl tinkamų sąlygų pritaikymo principo, Komisija parengė tris pranešimus spaudai. Paminėjimai žiniasklaidoje:

- [Tinkamas sąlygų pritaikymas Švedijoje: sąmoningumo lygis vis dar labai žemas](#)

- [Ne žmogų prie darbo derinti, bet darbą prie žmogaus: pavyzdžiai, kai negalia netrukdo dirbti](#)
- [Darbas žmonėms su negalia – įmanoma misija – \(Ne\)matomi](#)
- [Tinkamų sąlygų pritaikymas – pagrindinė sąlyga žmonėms su negalia gyventi savarankiškai ir oriai](#)

Komisijos pirmininkė Klementina Gruzdienė